

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Länssjukhuset i Kalmar

Klinik

Ögonsjukdomar

Specialitet

2018-10-11 – 2018-10-12

Datum

Kalmar

Ort

Poya Hård af Segerstad

Inspektör

Styrkor

- God kollegial stämning råder på kliniken.
- Det föreligger en hög ambitionsnivå rörande ST utbildningen
- Studietiden och handledningstid schemaläggs.
- Tillgång till handledare/bakjour finns vid alla arbetspass
- Handledarträffar har genomförts
- Checklistan för specialistutbildning inom ögon används i handledningssamtalen
- Brett patientunderlag i förhållande till klinikens upptagningsområde
- Jouråterbesöksmottagning finns som möjliggör viss kontinuitet i patient-läkarkontakten
- Administrativ tid finns avsatt i tillräcklig utsträckning
- Specialistexamen rekommenderas och tid för instudering på arbetstid ges
- ST-läkarna har egna arbetsplatser med egen dator
- Handledarkontrakt finns som tydliggör uppdraget
- Kliniken har en god teknisk utrustning
- Möjlighet till fortsatt forskning

Svagheter

- Individuellt utbildningsprogram ska finnas som utgår från specialitetens målbeskrivning
- Introduktionsprogram finns men är inte optimalt
- Specialistkollegium planeras men har ännu ej genomförts
- Uppnådd kompetens och handledarsamtal dokumenteras något bristfälligt
- Frekventa injektionspass
- Få specialister inom de olika subspecialiteterna

Förbättringspotential

- Individuella utbildningsprogram ska utarbetas/vidareutvecklas
- Uppdatering av det individuella utbildningsprogrammet bör formaliseras
- Introduktionsprogrammet kan ytterligare utvecklas
- Specialistkollegium och handledarträffar ska schemaläggas
- Uppnådd kompetens och handledarsamtal ska dokumenteras
- Bevaka att injektionspassen ej tar för stor del av utbildningen
- Erbjuder möjlighet för ST läkare att följa ineliggande patienter med exv. keratiter
- Kunskapskontroll bör ingå i någon form inom varje fokusområde
- Sidoutbildning bör följas upp
- Fler specialistkompetenta läkare behövs för klinikens uppdrag som helhet
- Efter granskningen har individuella utbildningsplaner utarbetats på verksamhetsnivå och för varje ST-läkare och redovisats för granskarna.

STRUKTUR

A Verksamheten

Verksamhetsenhetens område Ögon, Kalmar, har ett primärt upptagningsområde på 125.000 invånare, och utökas sommartid med cirka 250.000 personer. Verksamheten bedriver ögonsjukvård på sjukhuset i Kalmar samt har en mobil enhet för diabetesfotografering. Specialistbemanningen på ögonkliniken i Kalmar är något knapp för verksamhetens uppdrag. Det bedrivs en bred öppenvårdsverksamhet, mottagning och kirurgi inom samtliga subspecialitetsområden inklusive bakre segment kirurgi, med undantag för cornealkirurgi. För närvarande finns en ST läkare som går en vanlig ST utbildning samt två ST läkare som går en förkortad utbildning då de är färdiga ögonspecialister från tredje land. En underläkare har börjat nyligen och har ännu inte en ST läkartjänst. Samtliga har påbörjat sin anställning det senaste året. Sammanfattningsvis är verksamheten tillräckligt stor och allsidig för att erbjuda adekvat bredd inom ögonspecialiteten med kompletterande sidoutbildning. Verksamheten har jouransvar för akuta ögonpatienter dygnet runt hela veckan. Det finns två slutenvårdsplatser på ortopedavdelning. Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialitetsutbildningen ska genomföras och utvärderas.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Samtliga handledare är specialister i oftalmologi. Alla handledare har genomgått handledar-utbildning. Specialistkompetent studierektor finns som har handledarutbildning. Hon har en skriftlig uppdragsbeskrivning och har arbetstid avsatt för sitt uppdrag. Det föreligger en hög ambitionsnivå avseende specialistutbildningen och ST läkarna ges adekvat handledning och instruktion i det kliniska arbetet. Handledarträffar har genomförts. Specialistkollegium har inte införts. Vetenskaplig handledare med forskningserfarenhet finns i verksamheten.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Lokalerna är ändamålsenliga, med god teknisk utrustning, och är placerade som en sammanhållen enhet. ST-läkare har egen skrivplats med egen dator i delade expeditioner. Det finns god tillgång till bibliotekstjänst.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

ST kontrakt och introduktionsprogram finns, varav det senare är något knapp och behöver utvecklas. Det finns en skriftlig översiktlig handlingsplan för delar av ST utbildningen men individuella utbildningsprogram saknas vilket bör införas och anpassas till varje enskild ST läkare. Utbildningsprogrammet ska revideras minst årligen enligt föreskrift och utgå från kraven i målbeskrivningen. Även legitimerade läkare med längre vikariat på kliniken får handledning av utsedd handledare. Den sammanlagda jourtjänstgöringen utgör cirka 30 % av den aktiva tjänstgöringstiden på kliniken. Utbildningsplaner saknades vid SPUR-granskningen men har nu utarbetats innan granskningen avslutades.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourttjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

En personlig handledare är utsedd för varje ST läkare. Handledarsamtal schemaläggs 1 timme per vecka. Handledarsamtal, uppnådd kompetens, förvärvade kunskaper och färdigheter i enlighet med målbeskrivningen dokumenteras endast delvis av ST läkarna. Det finns ambition att införa fortlöpande bedömning av ST läkarnas kompetensutveckling. Verksamhetschefen har årliga medarbetarsamtal med samtliga ST läkare. Utbildningsplaner saknades vid inspektionen och användes inte som hjälpmedel vid fortlöpande bedömning etc, men har nu utarbetats innan granskningen avslutades.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Teoretiska kurser och utbildningar planeras in i ST tjänstgöringen och ST läkarna får gå alla förekommande ST-kurser inom specialiteten. ST läkarna erbjuds även andra externa utbildningar, t.ex. regionala ST-dagar inom specialiteten samt landstings gemensamma kurser inom ledarskap, kommunikation och forskningsmetodik. Schemalagd tid för självstudier med fyra timmar varannan vecka och internutbildning fyra timmar varje vecka. Utbildningsplaner saknades vid granskningen och användes inte som hjälpmedel vid planering av utbildningen etc, men har nu utarbetats innan granskningen avslutades.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

ST-läkarna deltar i en landstingsgemensam kurs för att uppnå medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt enligt målbeskrivningen. Det finns goda förutsättningar för genomförande av vetenskapligt arbete, såsom tillgång till handledning av disputerad läkare på kliniken samt FoU avdelning på landstingsnivå. ST läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms ej. Beslut om avsatt tid för dessa arbeten finns för närvarande ej. Självständiga forskningsprojekt har inte publicerats under de senaste två åren. Alla ST-läkare skall göra och dokumentera ett kvalitetsarbete.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST läkarna deltar i en landstingsgemensam kurs i ledarskap och kommunikation. I det dagliga arbetet kan återkoppling av ST läkarens kommunikativa kompetens förbättras. Medsittning har inte använts men det finns planer på införande av regelbunden medsittning. Man planerar att ST läkarna själva skall ha uppdrag som handledare för läkarstudenter, AT läkare och ST läkare i allmänmedicin. Återkoppling av denna handledning bör inplaneras.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.